

KOMENTÁR K ROZPOČTU ORGANIZÁCIE VEREJNOPROSPEŠNÉ SLUŽBY STUPAVA NA ROKY 2023 – 2025

A. ROZPOČET VPS STUPAVA NA ROK 2023 Z NEFINANČNÉHO POHLADU

Pri tvorbe rozpočtu na rok 2023 ako záväznej časti rozpočtu je nutné uviesť **viacero dôležitých faktorov, ktoré ovplyvnili** nielen tvorbu, ale najmä **plnenie rozpočtu v roku 2022**. Príspevková organizácia Verejnoprospešné služby Stupava (ďalej len VPS) vykonávala v roku 2022 činnosti, definované hlavne ako vecné plnenie služieb pre mesto a jeho organizácie. Ide o činnosti, ktoré boli predmetom objednávky mesta aj v minulosti s prihliadnutím na súčasné potreby, ako aj reagujúc na nové činnosti, ktoré organizácia vykonáva alebo môže vykonávať. Rozpočet organizácie bol vytvorený so strany VPS vo väzbe na dokument, ktorý by upravoval strategický vývoj organizácie, a to najmä vo väzbe na investičný rozvoj a ľudský potenciál. Žiaľ tento rozpočet nebol zo strany mesta akceptovaný a VPS pracuje s rozpočtom, ktorý **nepokrýva** všetky vynaložené výdavky. Neriešenie tejto situácie v ďalšom období nevyhnutne zníži aj kvalitu poskytovaných služieb a môže ohroziť aj existenciu mestskej organizácie.

VPS v roku 2019 kúpilo na splátky zberové vozidlo **Scania faun expotec a vysoko zdvižnú plošinu**. Mesto sa zaviazalo uhrádzať predmetné záväzkové vzťahy alebo ich prevziať. **VPS ale každý mesiac vozidlá uhrádza so svojho rozpočtu.**

Bežný príspevok na rok 2023 od mesta je rozpočtovaný na úrovni 1 109 071,90 EUR. Príspevok bol navýšený o 135 965,90 EUR, ale stále nepokrýva výdavky na potreby mesta a VPS. Rozpočet na rok 2023 nereflektuje výrazne sa zvyšujúce výdavky, hlavne v mzdovej a odvodovej oblasti, v oblasti PHM a energií. Nepredvídateľným sa stala aj nová povinnosť z kolektívnej zmluvy vyššieho stupňa.

So vzniknutou situáciou sa vysporiadavame jediným zostávajúcim prostriedkom, a to znižovaním počtu zamestnancov. Toto síce znižuje mzdové výdavky VPS, ale negatívne to znižuje množstvo a rýchlosť vykonávaných služieb pre mesto a jeho obyvateľov.

Zvýšil sa najmä objem výkonov s veľmi vysokou pridanou hodnotou, ktoré boli vykonané vo väčšej časti kapacitami VPS. V prípade nutnosti realizovať tieto výkony externe by buď neboli vykonané vzhľadom na výšku výdavkov, alebo by mesto tieto projekty realizovalo v neporovnateľne vyšších cenách. Tu sa osvedčila právna forma VPS ako príspevkovej organizácie, ktorá nie je založená za účelom dosahovania zisku, ako rôzne druhy obchodných spoločností. V uplynulom období bolo zrealizovaných viacero projektov a činností:

Humanizácia prostredia mesta

- Realizácia **rozsiahlej výsadby kvetín a terénnych úprav**
- **Obnovou lavičiek**, výmena drevených výplní a náter kovových. konštrukcií
- **Osadenie nových lavičiek**, ktoré boli vytvorené kapacitami VPS

Podpora tradícií

- Úspešné zorganizovanie ďalšieho ročníka **Dňa mestských organizácií**
- Pomoc pri technickom zabezpečovaní podujatia **Dni Zelá 2022**
- Nákup a organizovanie **veľkonočnej výzdoby**
- **Rozšírenie vianočnej výzdoby** na Námestí svätej Trojice
- **Tradícia rozsvietenia vianočného stromčeka, osádzanie vianočného venca a betlehemu**

Bezpečnosť

- **Vytvorenie bezbariérových prechodov pre chodcov** v Máste
- **Stabilizácia obvodového múru v Zámockom parku**
- Odstránenie objektu prístavby Trojerovej kúrie a zabezpečenie strechy
- Vysoký objem realizovaných **opráv miestnych komunikácií, výtlkov**, čo zvyšuje bezpečnosť cestnej premávky ako aj zamedzuje vzniku poškodzovania majetku občanov – účastníkov cestnej premávky so zodpovednosťou za škody zo strany mesta
- Osadzovanie nového **dopravného značenia**

Zákonné povinnosti, odpadové hospodárstvo

- **Zavedenie zvozu kuchynského odpadu**
- **Dokončenie elektronického označovania smetných nádob** v meste
- **Označenie smetných nádob** na separovaný odpad nálepkami s potrebnými informáciami, distribúcia nálepiek medzi občanov
- **Pribúdajúce malé mestské koše** a koše na psie exkrementy, pribúdajúce na základe podnetov od obyvateľov, pričom ich pasport je zverejnený na web stránke VPS
- Odovzdávanie drobného stavebného odpadu od obyvateľov na **recykláciu**
- Nekonečné odstraňovanie čiernych skládok, obmedzovanie ich tvorby formou osádzania **fotopascí**.

Rozpočet na rok 2023 je opäť absolútnym kompromisom. Pričom už aj rozpočet na rok 2022 bol veľkým kompromisom bez reflektovania na mnohé potreby a bez finančného krytia. Určitá časť výdavkov však nebola krytá. Je preto potrebné pomenovať a popísať aj **menej úspešné a problémové oblasti**. Dlhodobo dostatočne finančne nekryté činnosti zapríčiňujú aj fyzicky nezabezpečené potreby mesta na požadovanej úrovni:

BRKO – zelený a kuchynský odpad

Nakladanie s biologicky rozložiteľným odpadom, zeleným odpadom (tráva, lístie, orezané konáre, výruba drevín, odstraňovanie padnutých drevín a zvoz vianočných stromčekov) – **v plnej výške nekryté výdavky vzniknuté na základe samotnej činnosti VPS pre mesto a výdavky na zvoz a likvidáciu odpadu zo zberného dvora navezeného od obyvateľov a poplatníkov za odpady v meste.**

Finančne dostatočne nekryté je spracovanie najmä dreveného odpadu (štíepkovanie) a odvoz a uskladnenie tohto odpadu u konečného spracovateľa – prenájom veľkokapacitných kontajnerov, dopravné výkony, uskladnenie a spracovanie v kompostárni.

Kuchynský odpad – zvoz od bytových domov bol spustený od 7.mesiaca roku 2021 z dôvodu zákonom uložených povinností. Rozpočítaných na zavedenie zberu na rok 2021 bolo 25 000 EUR z požadovaných 50 000 EUR. Predpoklad nákladov za rok 2022 je 51 750 EUR. Uvažované zvýšenie príspevku pre VPS na rok 2023 spotrebuje len táto jedna oblasť, **bez zavedenia zberu kuchynského odpadu od rodinných domov.**

Starostlivosť o zeleň – najmä o stromy – nižšia starostlivosť o zeleň nie je len ekologickým problémom, ale z pohľadu mesta je tento problém spojený predovšetkým so zabezpečením prevádzkovej bezpečnosti. Pasport urastených a starších, resp. poškodených drevín a evidencia ich údržby odbornými osobami je základným absentujúcim predpokladom na zabezpečenie tejto relevantnej potreby. Existujú reálne skúsenosti z iných miest, kde padnutý strom zaviniť ťažké zranenie alebo aj smrť s následnou zodpovednosťou mesta. Stupava zatiaľ takúto skúsenosť nemá, Je však povinnosťou takýmto rizikám predchádzať. Tento problém je dlhodobo podceňovaný a Stupava nemá zadefinovanú ani stratégiu a postupy v tejto oblasti a dlhodobo ani nevyčleňuje relevantné finančné prostriedky na ich pokrytie. Všetka verejná zeleň pri cestách a chodníkoch, peších zónach, školských areáloch, detských ihriskách, parkoch, cintorínoch, pri štadióne, pri lesných cestách do záhradkárskych osád, na cyklotrase a iných frekventovaných miestach extravilánu obce predstavuje potenciálne nebezpečenstvo.

Zimná údržba - dlhodobým problémom v tejto oblasti mesta je absencia základnej techniky. VPS disponuje jednou soľničkou za traktorom s objemom 1m³ na cca 75 km mestských ciest a chodníkov. Tento traktor nemá rozmetadlo a nehodí sa do úzkych uličiek a na chodníky. Na odhŕňanie snehu na cestných komunikáciách je nutné zapojiť ďalší kus techniky s ďalším strojníkom, nakoľko mesto nemá k dispozícii žiadne vozidlo, ktoré by malo aj radlicu a rozsýpač. Na posyp chodníkov sú využívaní len pracovníci bez techniky, čo znižuje efektívnosť a rýchlosť posypu. Existujú už viaceré skúsenosti s úrazmi a nárokmi poškodených od mesta, ako aj súdne spory. Nový cestný zákon preniesol komplexnú údržbu chodníkov a mestských komunikácií na mesto a bez príslušnej finančnej podpory, čo tento už aj tak vypuklý problém, len prehľbuje.

Mesto každoročne prevezme do majetku niekoľko komunikácií ako aj chodníkov, ale pri zostavovaní rozpočtu pre VPS to mesto v dostatočnej miere nezohľadňuje.

Starostlivosť o detské ihriská – táto oblasť podlieha vysokej regulácii a prísnej legislatíve. Problémom je aj vymožitelnosť práva, kedy dodávateľ hracích prvkov podlieha certifikácii, avšak za prípadné škody a ujmy na zdraví, a s tým spojené škody je zodpovedné mesto. Prenesené kompetencie a ich objem, ktorý každoročne pribúda, nie sú prepojené s finančnými možnosťami na krytie nových povinností. Iným druhom oblasti problémov sú procesy, ktoré na seba neviažu také finančné potreby. Ide najmä o absencia prevádzkových poriadkov na ihriskách, nastavenie systému kontroly, stanovenie zodpovednosti a definovanie pravidiel bežnej ako aj mimoriadnej údržby. VPS raz ročne vymení piesok a rieši podnety na poškodené prvky opravou alebo ich odstránením. Prehrabávanie piesku, zakrývanie alebo pravidelne nastavené preventívne kontroly aj z pohľadu zdravotnej nezávadnosti žiaľ finančne pokryté nie sú.

So zabezpečovaním popísaných oblastí sa samozrejme netrápi iba Stupava, je to všeobecný problém a nielen slovenských samospráv. Úlohou však je postupne smerovať k zlepšovaniu stavu a približovanie sa k riešeniam. Adekvátne pokrytie týchto potrieb je (alebo by aspoň malo byť) jednou zo základných funkcií mesta a jeho prirodzenou prioritou. Dlhodobé odsúvanie týchto kľúčových oblastí problémy len prehľbujú a predražujú ich riešenie v budúcnosti, prípadne ich riešenie postupne robia pre mesto až finančne nedostupnými.

Niektoré činnosti, ktoré neboli do vzniku VPS vôbec realizované, sa stali každoročným koloritom. VPS sa snaží šetriť nemalé finančné prostriedky mesta bez nutnosti nakupovania služieb od dodávateľov, ktorí vznikli za účelom dosahovania zisku. Ide napríklad o zvoz kuchynského odpadu do Trenčína, servis a údržba vozového parku, údržba a opravy miestnych komunikácií, humanizácia verejných priestranstiev v mestečku, starostlivosť o novo prebraté verejné osvetlenia. Verejnoprospešný charakter činnosti VPS bez nutnosti dosahovania zisku a len na úrovni nákladov realizáciu týchto projektov nepredražil, znamená úsporu nákladov pre mesto. Z tohto uhla pohľadu sa javí krátenie finančných prostriedkov na investície pre VPS za čiastočne kontraproduktívne. Príspevok od mesta nepokrýva v plnej výške náklady na výkon týchto činností.

Významným zvýšením objemu činností pre mesto, sa znižuje možnosť výkonu podnikateľských aktivít VPS.

Štandardne je samofinancovanie zo strany VPS na úrovni jednej štvrtiny/tretiny výdavkov, čo je výrazne pozitívnym zdrojom financovania organizácie. Uvedené zdroje v prípade ich nedosahovania by inak museli byť financované zo strany mesta, alebo by výrazne poklesol objem výkonov realizovaných pre mesto.

Návrh rozpočtu na rok 2023 už nie je možné hodnotiť ako rozvojový vzhľadom na nulové investície. **Je nutné si uvedomiť, že akákoľvek investícia je predpokladom rozširovania podnikateľských aktivít pre Stupavčanov a okolité obce, čo by finančnú samostatnosť VPS zvyšovalo a znižovalo nároky na mesto.** Dlhodobé pozastavenie akýchkoľvek strategických investícií zabraňuje rozvoju organizácie a vytvoreniu možnosti na získavanie alternatívnych zdrojov financovania. Každá investícia do VPS znamená aj možnosť využitia strojnotechnologického zariadenia pre podnikateľské aktivity a nekomerčné, avšak platené činnosti pre obyvateľov mesta Stupava.

Ako už bolo uvedené, VPS sa snaží o financovanie aj z iných zdrojov. Táto **samostatnosť v posledných dvoch rokoch osciluje do 30 %** na celkových príjmoch, pričom časť kapitálových výdavkov si organizácia hradí sama. Nárast výkonov pre mesto sa bez posilnenia personálnych kapacít a technologickými zariadeniami nebude dať úroveň samofinancovania zvyšovať. Služby VPS využívajú aj okolité obce (poskytovanie veľkoobjemového kontajneru, kosenie, orezy, ...) – Vysoká pri Morave, Lozorno, Bratislava, obyvatelia okolitých obcí a miest - Záhorská Bystrica, Borinka, Devínske jazero a iné.

Z pohľadu bežných výdavkov rozpočet na rok 2023 však už ohrozuje zachovanie výkonov pre mesto v porovnateľnej miere ako tomu bolo v roku 2022. Nárast rozpočtu v porovnaní s rokom 2022 o cca 136 tis. EUR je čiastka, ktorá čiastočne pokryje zvýšené náklady na všetky tovary a služby – energie (o 100%), PHM (o 40%), materiál k činnosti, vrecia, stavebný materiál, atď. Zvyšuje sa minimálna mzda a tým aj odvody, ako aj mzdy na základe Kolektívnej zmluvy vyššieho stupňa. Mzdy sa od 1.1.2023 a 1.9.2023 navýšia spolu o 17 %. Tento zákonný povinný mzdový nárast nie je zohľadnený v rozpočte.

Likvidácia BRKO je povinnosťou, ktorá je kontrolovaná štátnou správou a v prípade zistenia nedostatkov aj sankcionovaná. Ide o výpočet len malej časti výdavkov, ktorá by mala byť pokrytá vo väčšej miere.

Hospodárenie organizácie VPS je zatiaľ stabilné s kontinuálnou tvorbou cash flow. Táto situácia môže byť zmenená vzhľadom na nedostatočnú úroveň financovania zo strany mesta. Záväzky si plní organizácia priebežne. Tento problém sa ešte prehĺbi v roku 2023, kedy sa prejaví celkový dopad nárastu cien energií a PHM. Zvýšenie príspevku zo strany mesta je tak existenčnou nevyhnutnosťou.

B. INVESTIČNÁ OBLASŤ

NÁVRH INVESTIČNEJ STRATÉGIE A ZDÔVODNENIE POTREBNÝCH INVESTÍCIÍ PRE ZABEZPEČENIE POVINNOSTÍ MESTA STUPAVA V ODPADOVOM HOSPODÁRSTVE, PRI ÚDRŽBE MAJETKU MESTA A VÝKONU OSTATNÝCH ZÁKONNÝCH POVINNOSTÍ

Na úvod pár čísiel z minulosti:

Kapitálové príspevky mesta pre VPS od jej založenia

Rok	Výška kapitálového príspevku v EUR
2016	25 000,- EUR
2017	25 000,- EUR
2018	0,- EUR
2019	72 975,- EUR
2020	55 000,- EUR
2021	15 000,- EUR
2022	0,- EUR
2023	5 000,- EUR

Prehľad o kapitálových investíciách do veľkej techniky pre potreby mesta

EČV	TYP	ROK VÝROBY / NÁKUPU
MA 819 BZ	Zberové vozidlo SCANIA FAUN EXPOTEC, VARIOPRES	2019
MA 476 EJ	Vysokozdvížná plošina NISAN MAXITY GSR 21m	2019
MA Z 079	Traktor bager CASE 580SR	2013
MA Z 082	Manipulátor LOCUST L752	2013
MA Z 081	Zametačka BUCHER CITY CAT	2013
MA 860 BZ	Zberové vozidlo MAN FAUN ROTOPRES	2009
MA793 AC	Zetor Fortera	2009
MA129 BH	Reťazový nosič kontajnerov MAN NKR 120	2005
MA894 BD	Zberové vozidlo Mercedes Benz Kobit	2004
MA233 BD	Vysokozdvížná plošina Avia MP 16	1991
MA822 AB	Zetor 7745	1989

MA821 AB

Zetor 7211

1987

Za posledných 9 rokov mesto realizovalo v tejto oblasti 2 väčšie investície, v roku 2019 a 2020 formou nákupu na splátky, ktoré bude splácať VPS ešte cca ďalšie 2 roky z iných zdrojov ako z kapitálových príspevkov od mesta, pričom 3 roky ich už takto spláca. Z vlastných zdrojov zabezpečila kúpu nového vozidla na rozvoz obedov, ktoré napĺňalo hygienické požiadavky a je určené len pre tento účel. Z kapitálových príspevkov boli zrealizované prvé splátky na zariadenia.

Priemerný vek veľkých strojov je 17 rokov, pričom ďalším problémom je ich nedostatočná kapacita a funkčnosť pre aktuálne potreby mesta. Problémom je aj ich vysoká nákladovosť pri prevádzke a opravách. Osobné automobily a dodávky sú na tom obdobne, ale výška investičného dlhu nie je taká vysoká a dopady nie sú tak zásadné.

Dlhodobu navrhované investície, vychádzajú z potrieb mesta a jeho občanov, kvality a rozsahu služieb, ktoré im je mesto povinné alebo schopné zabezpečiť v rámci zvyšujúcich sa štandardov a požiadaviek. Väčšina z popísaných investícií sa opakuje z návrhov a požiadaviek minulých rokov.

Pre rekapituláciu: v roku 2020 boli kompromisne schválené kapitálové transfery v prospech VPS vo výške 85 000,- EUR, v priebehu roka boli krátené o 30 000 EUR na úroveň 55 000 EUR. V roku 2021 sú kapitálové transfery na úrovni 15 000,- EUR. V roku 2022 je 0,- EUR. Návrh na rok 2023 je 5 000,- EUR.

Je dôležité každoročne aspoň trochu zmierniť investičný dlh, nakoľko odkladanie investícií znamená do budúcnosti zvýšenie nákladov a investičného dlhu, **Činnosť VPS je z pohľadu občanov mesta jednou z nosných priorít.**